

ENEBAKK HISTORIELAG

Løttenudveien 9, 1912 Enebakk

Akershus fylkeskommune
Avdeling for regional utvikling
Schweigaardsgate 4
0185 Oslo

Enebakk, 28.01. 2007

HØRINGSUTTALELSE TIL FYLKEDELPLAN FOR KULTURMINNER OG KULTURMILJØER I AKERSHUS 2007-2018

1. FYLKEDELPLANENS HOVEDDOKUMENT "SPOR FOR FRAMTIDEN".

Hovedintensjonen med fylkesdelplanen er god og behovet for en slik plan er definitivt til stede.

Plan og handlingsprogram

Vi slutter oss til hovedinnholdet, men ønsker å sette ekstra fokus på punkt 4.2 og 5.2 Forvaltning. I tillegg til økt kunnskap om kulturminner, kulturmiljøer og kulturminnevern, trenger enkeltkommuner som lokal forvaltningsmyndighet, bedre forvaltningspraksis og saksbehandlingsrutiner.

På dette området må fylkeskommunen, eventuelt i samarbeid med det frivillige kulturminnevernet, sette i gang strakstiltak.

Oppslagsdel

Dette er en nyttig informasjonsdel hvor vi vil påpeke viktigheten av punkt 7.

Vi anbefaler under punkt 7.1.2 at saker som **BØR** sendes til fylkeskommunen, endres til **SKAL**, og under punkt 7.1.3 at saker som **KAN** sendes til fylkeskommunen, endres til **BØR**.

Under punkt 8.2.1 Kulturmiljøer og kulturlandskap av nasjonal og/eller regional verdi, savner vi en del områder i Enebakk som etter vår mening hører hjemme i denne oversikten. Dessverre er Enebakk en av få kommuner i Akershus uten egen kulturminneplan. Enebakk historielag har det siste året arbeidet målrettet for å få kommunen til å se verdien av en slik plan og vil fortsette dette arbeidet til en kulturminneplan for Enebakk er på plass.

Vi viser videre til punkt 8.2.2 Automatisk fredete kulturminner/fornminner, og oversikten under punkt 8.2.2.1 Kulturminnebestand.

Kulturlandskap og kulturminner i Enebakk som bør inn i planen:

Nedenforstående er her kun nevnt. Enebakk historielag kan imidlertid bidra med utfyllende informasjon, dersom ønskelig.

Flateby:

Vesle-Auen (hovedbygning) og kulturlandskapet omkring "Flatebygodset".
Området rundt og fabrikktomta ved Flateby bruk.
Haugdammen og kulturlandskapet langs elva.
Kulturlandskapet bak Hauglia skole (Kjenslihagan).

Kirkebygda/Dalefjeringen:

Arbeiderboligene og fyrstikkfabrikk-miljøet i Ekebergdalen.
Bygdeborgene på Festningsåsen og Ekeberg.
Kjempehaugen på Ekeberg.
Gravfeltet på Klokkerudåsen.
Enebakkdalen med Børter kraftstasjon.
Ravinelandskapet ved Tysdal i Dalefjeringen.
Gamlevegen over Lysefjell i Dalefjeringen.
Gravhagene på Heiås i Dalefjeringen.
Torshov brygge på Hammeren.

Ytre Enebakk:

Gamlevegen fra Durud i Ytre til Rælingen grense.
Funnsted og mulig boplass ved Durud.
Kjørestua på Gran (bygning).
Husmannsplassen Kvernstua og industriminnene langs Kvernstubekken.
Kulturlandskapet langs Våg.
Vestby bru og Tangenelva med industriminner.
Maribråtlia og Bjerkehaugen (5 gravhauger).
Bygdeborg og festningsanlegg på Mjærskaugkollen.
Gravhauger på Foss.
Våningshus på Nordby og industriminner ned langs Bjerkebekken.
Husmannsplassen Nyland (bygning) og kulturlandskapet omkring.
Feriehjemmene Nosa og Stein/jord ved Lyseren.
Bygdeborg i Sløssåsen.

Rausjø:

Rausjøgrenda med tilhørende kulturlandskap.

2. HØRINGSUTTALELSE TIL VEDLEGG FOR FYLKESDELPLANEN FOR KULTURMINNER OG KULTURMILJØER I AKERSHUS - PUBLIKASJONEN "SPOR I LANDSKAPET"

Vi synes "Spor i landskapet" fyller sin rolle som en kulturhistorisk oversikt for Akershus. Den er en veiviser og en start for folk som vil lære sitt eget fylke å kjenne, samtidig som den er en nyttig oppslagsbok når det gjelder "ting man bør kunne".

Ikke gjør litteraturlisten kortere, snarere tvert imot! En rikholdig litteraturliste er svært nyttig i et slikt oversiktsverk.

Kulturminner som er nevnt i boka er stort sett kulturminner som er "reddet". Ville det vært lurt å også trekke inn en del kulturminner som er i faresonen? "Spor i landskapet" vil være en toneangivende publikasjon når det gjelder bevaring.

Vi har ikke kommentert mindre språklige ting (bortsett fra på side 12, der det bør stå "perioden fra 7500 til 5800" og ikke omvendt.)

Når det gjelder hva som er tatt med fra Enebakk, som er en kommune med et relativt stort areal, synes vi nok det er noe nødtørftig. Store deler av Østmarka ligger også i Akershus og fortjener kanskje noe mer fokus.

Nedenfor har vi listet opp en del punkter som vi savner og som vi har nevnt i forbindelse med det sidetallet det ville være naturlig å nevne dem på.

- s. 15: Vi savner et stort kart i delen om forhistorien som viser de ulike jordsmonnene i Akershus (morenejord osv.), og som samtidig forteller hvor en har funnet spor etter tidlig jordbruk/boplasser og fra hvilke tidsepoker. Dette kunne stå sammen med kartet over havnivået.

- s. 17: Vi har fått med oss at den religiøse tolkningen av helleristninger fra bronsealderen er blitt utfordret i den senere tid, med mer fokus på hva de har betydd ut fra økonomiske forhold, beiterettigheter, status osv. Dette burde kanskje gjenspeiles i teksten på side 17.

- s. 17: I nærheten av gården Solberg i Ytre Enebakk og gården Solberg i Dalefjerdings er det funnet helleristninger med ringer. Ifølge tidligere undersøkelser finner man (oss bekjent) tilsvarende ringer bare fire andre steder i landet. Bør det nevnes?

- s. 20: Etter setningen "På Romerike er det registrert 18 bygdeboger..." bør det stå: "... med størst konsentrasjon i Enebakk, som utgjør den sørlige spissen av Romerike. Mange flere rester etter bygdeboger er antagelig ennå ikke registrert."

- s. 34: Et meget spesielt hus som fremdeles står igjen fra Flatebygodset er murhuset på vesle-Ovind (lokalt: Au-i). Huset har en grunnstein som det står 1760 på, og det har opprinnelig vært et pusset murhus etter fransk mønster, uten noe sidestykke i Akershus. Mye mystikk er knyttet til husets plassering, opprinnelige funksjon og historie.

- s. 36: I midterste avsnitt kunne det godt stå etter første setning: "I Østmarka er Børter gård den største private skogeieren."

- s. 37: Nederst etter siste setning: Den gamle plankeveien som gikk fra Enebakk til Christiania gjennom Østmarka ble bare brukt om vinteren og er i dag en populær skiløype/turtrasé. Skjenkestua ved Skjelbreia er fremdeles bebodd.
- s.37 (eller s. 89-90): Nederst, etter ovenstående: "Og skjenkestua ved Se-op som brant i 1987, bare kort tid før den skulle flyttes til Norsk Folkemuseum, var kontinuerlig i bruk som serveringssted til ut på 1970 - tallet." Vi foreslår også at det legges inn et foto av den.
- s. 64: Her bør kanskje Riksvei 120 nevnes som en vei som skjærer gjennom fylket fra Nannestad i nord til sør, men uten å gå om Oslo. Veien har et stort turist-potensiale, men er i dag overbelastet av tungtrafikk.
- s.70: (nest nederste avsnitt) Her bør vel også hyttebyggingen ved Lyseren (og Langen) i Enebakk nevnes. (Førstnevnte er det til og med skrevet bok om). Østmarka med Sørmarka ble også brukt til hyttebygging og hadde kanskje mer arbeiderpreg enn de andre stedene som er nevnt. Jfr. LO kurs- og konferansesenter på Siggerud, samt neste punkt.
- s72: Her kan både "Spigerverkarbeidernes Feriehem" og "Stein og jord" feriehem ved Lyseren i Enebakk nevnes. Og dessuten "Malersvendenes Feriehem" ved Langen.
- s.90: Her bør fyrstikkfabrikken til Holm Jølsen på Ekeberg gård nevnes. Den sto ferdig i 1866, brant to ganger og ble bygd opp to ganger, i ukuelig optimistisk tro på at jernbanen skulle komme til Enebakk. Det gjorde den imidlertid ikke og fabrikken ble lagt ned i 1886.
- s. 90-93: Bør Flateby Bruk (cellulosefabrikken) nevnes? Den hadde også en kort, men hektisk storhetstid.
- s. 91: (midterste avsnitt) Her bør absolutt Børter e-verk fra 1914 nevnes. Det ligger ved Preståa i Kirkebygda. Verket er fremdeles i drift. Det gamle systemet med aksler og remmer er også bevart i en del av verket og fungerer.
- s. 115: (i avsnittet om Enebakk) Elva Ign har gitt navn til Enebakk. Navnene på Enebakks tre bygder har frem til vår tid vært Stranda, Kirkebygda og Ytterbygda. Postvesenet døpte to av dem om til Flateby og Ytre Enebakk, og mange mener at særlig det siste er et kunstig navn, som passer dårlig i en innlandsbygd.
- s. 120: (andre avsnitt) Rausjø skole fra 1913, i den meget avsidesliggende grenda Rausjø midt inne i Østmarka, er også bevart med mye av det gamle klasserom-interiøret intakt. Skolen eies av kommunen og brukes som leirskole, men står nå i fare for å forfalle.
- s. 120: (andre avsnitt) Selv om den er bygget noe senere, avspeiler også den avsidesliggende Dalefjerdings skole i Enebakk idealene fra 1889. Denne toetasjes trebygningen var i bruk som skole til utpå 1960-tallet. I dag er den under forfall.
- s. 135 - 137: Her bør absolutt et foto av "Spigerverkarbeidernes Feriehem" fra 1930 - tallet være med, som eksempel på tidlig funksjonalisme!